

Murawska A., *Poziom życia w krajach Europy i Unii Europejskiej na podstawie Actual Individual Consumption per capita*, „Ekonomia i Prawo”, Polszakiewicz B., Boehlke J. (red.), Tom XII, nr 3/2013, ss. 399–411. DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/EiP.2013.030>

ANNA MURAWSKA*

POZIOM ŻYCIA W KRAJACH EUROPY I UNII EUROPEJSKIEJ NA PODSTAWIE ACTUAL INDYWIDUAL CONSUMPTION *PER CAPITA*◇

STRESZCZENIE

Zagadnienia związane z poziomem życia ludności stanowią kluczowe aspekty w polityce regionalnej oraz strategiach rozwoju społecznego. Poziom życia jest bliskoznacznym pojęciem związanym z warunkami bytu, jakością życia i dobrobytem. Od wielu lat za podstawową miarę poziomu życia uznawano PKB *per capita*. W 2012 roku Eurostat opublikował nową alternatywną miarę poziomu życia, którym jest faktyczne spożycie indywidualne *per capita* wyrażone w tzw. standardach siły nabywczej. W opracowaniu przedstawiono poziom życia ludności oraz jego przestrzenne zróżnicowanie w krajach Europy i Unii Europejskiej. Celem opracowania było przedstawienie różnic w poziomie życia w zależności od zastosowanego wskaźnika, a mianowicie tradycyjnego PKB *per capita* oraz nowego AIC *per capita*.

---

* Anna Murawska, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadekch w Bydgoszczy, Wydział Zarządzania, Katedra Ekonomii i Prawa Gospodarczego, tel.: +48 508 335 775, e-mail: anna.murawska@utp.edu.pl.

◇ Artykuł dofinansowany przez Katedrę Ekonomii i Prawa Gospodarczego na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w ramach badań statutowych nr 24/2011.

Słowa kluczowe: poziom życia, produkt krajowy brutto, faktyczne spożycie indywidualne, Europa, Unia Europejska, zróżnicowanie

Klasyfikacja JEL: O47, O11, I31

STANDARD OF LIVING IN THE COUNTRIES OF EUROPE AND THE EUROPEAN UNION ON THE BASIS OF ACTUAL INDIVIDUAL CONSUMPTION PER CAPITA

SUMMARY

Issues related to the standard of living are key aspects of regional policy and social development strategies. The standard of living is synonymous with the terms being, quality of life and well-being. For many years, the basic measure of the standard of living was GDP per capita. In 2012, Eurostat published a new alternative measure standard of living, which is the actual individual consumption per capita, expressed in purchasing power standards. The article presents the standard of living of the population and its spatial variation in the countries of Europe and the European Union. The aim of the study was to show the differences in standards of living, depending on the index used, namely the traditional GDP per capita, and the new AIC per capita.

Keywords: standard of living, gross domestic product, actual individual consumption, Europe, European Union, diversity

JEL Classification: O47, O11, I31

WSTĘP

Zagadnienia dotyczące poziomu życia wzbudzają duże zainteresowanie, a jednocześnie dużo kontrowersji. W głównej mierze jest to spowodowane tym, że poziom życia ma charakter interdyscyplinarny. Jest to kategoria zarówno społeczna, jak i ekonomiczna, która jest szeroka i wieloaspektowa, a zagadnienia z nią związane stanowią przedmiot zainteresowania między innymi ekonomistów, polityków, demografów oraz socjologów. W literaturze ekonomicznej, w najszerszym tego słowa znaczeniu, pojęcia „poziom życia” używa się podczas badania poziomu, struktury i uwarunkowań konsumpcji¹.

Złożoność, wieloaspektowość i wieloelementowość poziomu życia powoduje, że można tę kategorię badać różnymi metodami. Należy jednak stwier-

---

¹ Porównaj: J. Kramer, *Przestrzenna struktura konsumpcji w Polsce*, PWN, Warszawa 1980, s. 28.

dzić, że badanie poziomu życia nie jest łatwe w realizacji, gdyż pomimo wielu prób nie wypracowano dotychczas jednej standardowej metody badań, a po drugie wskaźniki opisujące poziom życia charakteryzują się dużą wieloznacznością i zróżnicowaniem².

W literaturze ekonomicznej dotyczącej badania poziomu życia ludności lub gospodarstw domowych spotyka się wiele mierników, wskaźników lub metod pomiaru poziomu życia. Wśród nich wymienia się globalną wielkość spożycia bieżącego przypadającego na jednego mieszkańca, spożycie rozszerzone, wskaźniki oparte na dochodach i wydatkach gospodarstw domowych, wskaźniki wyszczególnione na podstawie produktu krajowego brutto, mierniki przeciętnego dalszego trwania życia, Wskaźnik Rozwoju Społecznego (HDI)³. Do najbardziej popularnych zaliczyć można metodę dystansową (genewską) oraz różne odmiany metod taksonomicznych i analizy czynnikowej, umożliwiające m.in. konstrukcję syntetycznego miernika poziomu życia na bazie dużej ilości wyjściowych mierników szczegółowych⁴.

Pośród powyżej wymienionych miar poziomu życia tradycyjnym i najbardziej popularnym wskaźnikiem zwłaszcza w zakresie porównań międzynarodowych jest wielkość produktu krajowego brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju lub regionu⁵. Według Cz. Bywalca i L. Rudnickiego wzrost poziomu życia, a tym samym poziomu zaspokajania potrzeb będzie następował wówczas, gdy wzrośnie PKB, a wraz z nim fundusz spożycia w przeliczeniu na jednego mieszkańca. I dopiero taki rozwój gospodarczy jest rozwojem realnym, podnoszącym dobrobyt, korzystnie odczuwalnym przez społeczeństwo, a przynajmniej znaczną jego część⁶.

Biorąc powyższe przesłanki pod uwagę, wyznaczono sobie za cel artykułu porównanie dwóch miar poziomu życia, produktu krajowego brutto (Gross Domestic Product *per capita*) oraz faktycznego spożycia indywidualnego przypadającego na jednego mieszkańca (Actual Individual Consumption *per capita*). Analiz porównawczych dokonano w latach 1995–2011 dla krajów Europy, Unii Europejskiej oraz zaprezentowano pozycję Polski w rankingu krajów.

² A. Murawska, *Rozwój społeczno-ekonomiczny a poziom życia w gospodarstwach domowych w Polsce*, praca doktorska, SGGW, Warszawa (maszynopis niepublikowany), 2009, s. 47.

³ *Ibidem*, s. 51-55.

⁴ J. Narkiewicz, *Regionalne zróżnicowanie poziomu życia ludności*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 12, 1996, s. 76.

⁵ K. Gutkowska, A. Murawska, *Regionalne zróżnicowanie poziomu i jakości życia Polaków*, „Handel Wewnętrzny”, *Konsumpcja a rozwój regionów*, IBRKiK, Warszawa, styczeń-luty 2011, s. 91.

⁶ Cz. Bywalec, L. Rudnicki, *Konsumpcja*, PWE, Warszawa 2002, s. 87.

1. POZIOM ŻYCIA W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ NA PODSTAWIE GDP *PER CAPITA*

W badaniach porównawczych wskaźnikiem najczęściej wykorzystywanym do oceny poziomu rozwoju gospodarczego i poziomu życia ludności jest produkt krajowy brutto (Gross Domestic Product *per capita*). GDP jest jednym z mierników dochodu narodowego stosowanym w rachunkach narodowych i przedstawia zagregowaną wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych na terenie danego kraju w określonej jednostce czasu.

Przy określaniu produktu krajowego brutto kryterium geograficzne jest jedynie i rozstrzygające, gdyż nie ma znaczenia pochodzenie kapitału, własność przedsiębiorstw czy inne istotne aspekty. Czyste GDP może być wyznacznikiem poziomu rozwoju gospodarczego kraju lub regionu. Z kolei GDP *per capita* uznawany jest za miarę dobrobytu i poziomu życia ludności.

W ostatnich latach w krajach europejskich można zaobserwować dynamiczny wzrost przychodu wypracowanego przez producentów w danym kraju. Wielkość GDP *per capita* obliczona według parytetu siły nabywczej⁷ od 2000 r. dynamicznie wzrastała we wszystkich krajach europejskich, ponad pięciokrotnie w Rumunii oraz czterokrotnie w Bułgarii, Estonii, na Litwie, Łotwie, w Słowacji i w Polsce. Od 2004 r., kiedy do Unii Europejskiej wstąpiło dziesięć nowych państw europejskich wzrost poziomu PKB *per capita* był najwyższy w tych samych krajach, w których odnotowano dynamiczny wzrost rozwoju gospodarczego od 2000 r. (tabela 1.).

Po 2004 r. najniższy wzrost gospodarczy z kolei miał miejsce w Grecji, Irlandii, Wielkiej Brytanii oraz we Włoszech i podobne tendencje w tych krajach utrzymywały się również po 2007 r.

Z kolei najwyższy przyrost PKB *per capita* liczony dla 2011 r. w porównaniu do sytuacji przed czterema laty miał miejsce w Polsce (przyrost o 27,17%) oraz w nowych krajach członkowskich, w Bułgarii (o 18,09%) i Rumunii (o 19,51%).

---

⁷ PPS (*Purchasing Power Standard*) to wymyślona waluta, za którą można kupić tyle samo w każdym kraju i dzięki temu wyklucza się ryzyko, że na wyniki mogą wpłynąć np. wahania kursu walut.

Tabela 1. Produkt krajowy brutto według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca (ceny bieżące) w latach 1995–2011 w dolarach międzynarodowych

WYSZCZEGÓLNIENIE	1995	2000	2004	2007	2011	I_z DLA 2011R 2000=100	I_z DLA 2011R 2004=100	I_z DLA 2011R 2007=100
Austria	23 548	28 909	32 846	38 074	42 225	274,60	128,56	110,90
Belgia	22 501	27 654	31 177	35 655	38605	262,45	123,82	108,28
Bułgaria	5 544	6 226	8 870	12 366	14 603	440,97	164,64	118,09
Cypr	15 441	19 442	23 208	28 537	32 087	310,27	138,26	112,44
Dania	22 999	28 822	32 281	37 713	40 983	267,32	126,96	108,67
Estonia	6 333	9 883	14 773	21 594	21 942	417,37	148,53	101,61
Finlandia	18 820	25 674	29 863	36 167	38 083	278,87	127,53	105,30
Francja	20 221	25 172	28 090	33 025	34993	261,35	124,58	105,96
Grecja	14 559	18 248	23 861	27 709	26948	277,63	112,94	97,25
Hiszpania	16 004	21 315	25 957	32 230	32 424	285,98	124,92	100,60
Irlandia	17 880	28 925	36 769	45 506	41 543	270,01	112,98	91,29
Litwa	6 215	8 616	12 968	18 191	20374	444,57	157,11	112,00
Luksemburg	38 980	53 662	64 956	84 525	89 992	315,28	138,54	106,47
Łotwa	5 401	8 040	11 731	17 178	17 692	413,69	150,81	102,99
Malta	15 408	19 044	19 941	23 527	27 294	269,43	136,87	116,01
Niemcy	22 509	25 761	29 679	35 557	39 211	286,16	132,12	110,28
P o l s k a	7 428	10 516	13 009	16 757	21 310	380,98	163,81	127,17
Portugalia	13 499	17 797	19 854	24 201	25 385	268,15	127,86	104,89
Republika Czeska	13 417	15 549	20 063	25 429	26 046	314,92	129,82	102,43
Rumunia	5 381	5 663	8 731	12 688	15 163	503,43	173,68	119,51
Słowacja	8 322	11 008	14 654	20 873	24 022	410,26	163,93	115,08
Słowenia	13 036	17 558	22 270	27 228	27 412	293,51	123,09	100,68
Szwecja	21 885	27 957	32 496	38 478	41 300	277,73	127,09	107,33
Węgry	8 997	11 884	16 188	18 933	21 610	341,88	133,50	114,14
Wielka Brytania	19 736	26 070	31 752	35 735	35 494	255,96	111,78	99,32
Włochy	21 239	25 758	27 528	32 056	32 928	240,33	119,61	102,72
$\bar{X}$	15 588,5	20 198,5	24 365,9	29 997,4	31 910,4	x	x	x
V_s	50,50	51,42	47,92	47,33	45,81	x	x	x
Min	5 381	5 663	8 731	12 366	14 603	x	x	x
Max	38 980	53 662	64 956	84 525	89 992	x	x	x
amplituda wahań	7,24	9,48	7,44	6,84	6,16	x	x	x
asymetria	0,80	1,10	1,54	2,24	2,52	x	x	x

$\bar{X}$ – średnia; V_s – współczynnik zmienności w %, I_z – wskaźnik dynamiki.

Źródło: obliczenia własne na podstawie *World Development Indicators Database*, Internet <http://worldbank.org> oraz Rapunków Narodowych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl/gus/5840-11293_PLK_HTML.htm z dnia 6.02.2013 r.

Pomiędzy krajami europejskimi oraz członkowskimi Unii Europejskiej występowały i nadal występują istotne dysproporcje w poziomie rozwoju gospodarczego, co znajduje swoje odzwierciedlenie w poziomie życia ludności. W 2000 roku obliczony współczynnik zmienności dla wszystkich krajów, które obecnie znajdują się w Unii Europejskiej wynosił ponad $V_s = 50\%$, a dla znajdujących się wówczas we wspólnocie europejskiej (EU15) był niższy, ale równie istotny i wynosił $V_s = 30,93\%$. Skala rozpiętości wartości GDP *per capita* wśród analizowanych krajów europejskich w 2000 r. wynosiła 9,48:1 (relacja pomiędzy Luksemburgiem a Rumunią). Z kolei w ówczesnej UE15 nie występowały aż takie dysproporcje i w 2000 r. relacja pomiędzy krajem o najwyższym przychodzie (Luksemburg) i o najniższym (Portugalia) wynosiła 2,98:1.

W ostatnich latach współczynnik zmienności pomiędzy analizowanymi krajami malał i w 2011 r. był na poziomie $V_s = 45,81\%$ co może świadczyć o pozytywnych tendencjach niwelowania różnicowań międzyregionalnych. Skala rozpiętości wartości GDP *per capita* wśród analizowanych krajów europejskich w 2011 r. zmniejszyła się i wynosiła w 2011 r. 6,2:1 (relacja pomiędzy Luksemburgiem i Bułgarią). Jednocześnie można zaobserwować wzrost wartości współczynnika asymetrii, co oznacza nasilającą się dodatnią asymetrię prawostronną. Dynamiczny wzrost tych wartości oznacza, że coraz więcej krajów charakteryzuje się niższą wartością GDP *per capita* w porównaniu do średniej dla krajów UE27.

2. PORÓWNIANIE POZIOMU ŻYCIA W KRAJACH EUROPY I UNII EUROPEJSKIEJ NA PODSTAWIE GDP *PER CAPITA* I AIC *PER CAPITA*

GDP *per capita* pomimo tego, że jest powszechnie stosowaną i generalnie akceptowaną miarą dobrobytu i poziomu życia ludności, jest krytykowane. Wymienia się, że produkt krajowy brutto nie uwzględnia produkcji nieewidencjonowanej, czyli tzw. szarej strefy oraz produkcji gospodarstw domowych przeznaczonych na własne potrzeby. Po za tym GDP nie uwzględnia faktu, iż nie cały wypracowany GDP trafia do obywateli w postaci bezpośredniej lub pośredniej, a część GDP transferowana jest w formie zysków za granicę. Istotnym zarzutem jest również brak uwzględniania wartości czasu wolnego lub wypoczynku, a także tzw. efektów zewnętrznych działalności przedsiębiorstw lub transportu. Istotną kwestią jest również fakt, że GDP *per capita* nie odzwierciedla różnicowania dochodów w społeczeństwie ani ich dystrybucji, co jest niezmiernie istotnym faktem w zakresie podejmowania decyzji strategicznych dotyczących polityki regionalnej każdego kraju.

W związku z tym, że GDP *per capita* jest krytykowany i wymienia się szereg wad tego wskaźnika dobrobytu w grudniu 2012 roku przez Eurostat został opublikowany nowy alternatywny miernik poziomu życia⁸. Jest nim faktyczne spożycie indywidualne przypadające na jednego członka gospodarstwa domowego (Actual Individual Consumption – ACI *per capita*) wyrażone w tzw. standardach siły nabywczej, czyli sztucznej walucie eliminującej różnice cen między krajami. Uznano, że wskaźnik ten obejmuje spożycie gospodarstw domowych niezależnie od źródła finansowania, przez co bardziej niż GDP *per capita* nadaje się do porównań dobrobytu oraz opisywania sytuacji materialnej gospodarstw domowych.

Actual Individual Consumption opisuje wartość spożytych dóbr i usług przez gospodarstwa domowe, a nie efektów produkcji, które nie określają automatycznie poziomu życia. Wskaźnik ten został rekomendowany w raporcie opracowanym w 2009 roku⁹ z inicjatywy prezydenta Francji Nicolasa Sarkozygo, podważającego słuszność stosowania wskaźnika GDP do oceny poziomu życia.

Spożycie (*final consumption expenditure*) stanowią wydatki poniesione przez jednostki instytucjonalne na wyroby i usługi zużyte dla zaspokojenia bezpośrednich, indywidualnych i zbiorowych potrzeb społeczeństwa. Dzieli się na spożycie prywatne (tj. spożycie indywidualne w sektorze gospodarstw domowych oraz spożycie w sektorze instytucji niekomercyjnych) i spożycie publiczne (tj. spożycie indywidualne i ogólnospołeczne)¹⁰.

Spożycie indywidualne w sektorze gospodarstw domowych obejmuje wydatki poniesione przez ludność na zakup produktów (wyrobów i usług) wycenianych w cenach płaconych przez konsumentów, wyroby i usługi otrzymane jako dochód w naturze, wartość oszustw na podatku od towarów i usług (tzw. VAT fraud), wartość spożycia naturalnego, wartość usług mieszkaniowych, tj. czynsze umowne w odniesieniu do mieszkań użytkowanych przez właścicieli i najemców oraz zyski z inwestowania składek otwartych funduszy emerytalnych (OFE)¹¹.

---

⁸ GDP *per capita* varied by one to six across the Member States in 2011, Eurostat newsrelease, 180/2012 -13 December 2012.

⁹ J.E. Stiglitz, A. Sen, J. Fitoussi, *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*, http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf.

¹⁰ *Pojęcia stosowane w badaniach statystycznych statystyki publicznej*, GUS, Portal informacyjny, na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie. Miejsce publikacji OJ L 31030.11.1996, p.1.

¹¹ *System Rachunków Narodowych (SRN) Tom II*, GUS, Warszawa, *Rozporządzenie Rady (WE) nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie*, Miejsce publikacji OJ L 31030.11.1996, p. 1.

W porównaniach międzynarodowych spożycie indywidualne w sektorze gospodarstw domowych zaczyna być postrzegane jako odpowiednia miara poziomu życia. Po pierwsze, AIC obejmuje wydatki na towary i usługi, które zostały rzeczywiście zakupione i opłacone przez gospodarstwa domowe. Po drugie, spożycie indywidualne składa się z towarów i usług faktycznie wykorzystanych przez osoby, niezależnie od tego, czy są nabywane i opłacane przez gospodarstwa domowe, rząd, czy instytucje non-profit. Po trzecie, na wartość AIC nie mają wpływu różnice w organizacji niektórych ważnych konsumowanych usług, takich jak zdrowotnych czy edukacyjnych, które różnią się w wielu krajach (np. opłacane przez rząd w jednym kraju, a przez gospodarstwa domowe w drugim kraju)¹².

O problematycznej przydatności wskaźnika GDP *per capita* do porównań poziomu życia świadczą przypadki mniejszych krajów, takich jak Luksemburg czy Irlandia, gdzie relacja z zagranicą znacznie deformuje wielkość produktu krajowego brutto. W Luksemburgu zatrudnia się tysiące pracowników z trzech sąsiednich krajów: Niemiec, Francji i Belgii, którzy tworzą GDP tego kraju. Jednak osoby te nie są brane podczas przeliczania GDP na jednego mieszkańca. A przykładowo z Irlandii transferowane są zyski kapitału zagranicznego, które bezpośrednio nie zwiększają dobrobytu Irlandczyków¹³.

Luksemburg jest krajem o najwyższym poziomie GDP w Europie. Relacja tego wskaźnika do średniej unijnej (UE27) w 2011 roku wynosiła 271%. Przeciwnie zaś wartość AIC *per capita* obniżyła się do 140% w stosunku do średniej w UE27. Jedną z przyczyn może być udział transgranicznych pracowników do tworzenia wartości GDP, a ich wydatki na spożycie są rejestrowane w rachunkach narodowych w kraju ich zamieszkania. Przykładowo w przypadku Irlandii zastosowanie wskaźnika GDP (129%) lokowało ten kraj w 2011 roku na trzeciej pozycji w Europie, a uwzględnienie AIC zepchnęło Irlandię o osiem pozycji w dół, na 11 miejsce w rankingu, tylko nieznacznie ponad średnią unijną, czyli do poziomu Włoch (101%) (tabela 2.).

Analizując poziom życia w Polsce, należy stwierdzić, że faktyczne spożycie indywidualne *per capita* w Polsce na tle innych krajów europejskich prezentuje się zdecydowanie korzystniej niż GDP *per capita*. Wielkość tego wskaźnika wynosząca 69% średniej unijnej przesuwa nasz kraj o dwie pozycje z klasyfikacji uwzględniającej GDP *per capita* (64%), z 24 na 22 miejsce. Dzięki temu Polsce udało się wyprzedzić, poza Bułgarią, Rumunią i Łotwą, także Węgry (61%) i Estonię (58%). Można również zaobserwować, że różnica między

¹² GDP *per capita*, consumption *per capita* and price level indices, 2012, Statistics Explained, European Commission, Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (13.02.2013 r.).

¹³ Nowa miara poziomu życia, Copyright 2012–2013, Biznes.pl, <http://biznes.pl/wiadomości/kraj/nowa-miara-poziomu-zycia,5381980>, (02.01.2013 r.).

Polską i Słowacją (70%) czy Republiką Czeską (71%) jest znikoma, w granicach błędu statystycznego. Biorąc pod uwagę fakt, że Republika Czeska przeżywa obecnie recesję (spadek PKB od 2008 roku), można oczekiwać, że już w 2013 roku zostanie zniwelowany dystans pomiędzy Polską a jej południowymi sąsiadami pod względem poziomu życia mieszkańców.

Tabela 2. Poziom życia w krajach UE27 na podstawie GDP *per capita* oraz AIC *per capita* w latach 2009–2011 (EU27=100%)

WYSZCZEGÓLNIENIE	GDP PER CAPITA				AIC PER CAPITA			
	2009	2010	2011	LOKATA W 2011 R.	2009	2010	2011	LOKATA W 2011 R.
EU27	100	100	100		100	100	100	
Strefa euro (EA17)	109	108	108		107	107	107	
Luksemburg	255	267	271	1	144	141	140	1
Holandia	132	131	131	2	118	114	113	6
Irlandia	130	129	129	3	103	103	101	11
Austria	125	127	129	4	116	118	119	3
Szwecja	120	124	127	5	116	114	116	5
Dania	123	128	125	6	116	116	113	7
Niemcy	115	119	121	7	115	117	120	2
Belgia	118	119	119	8	109	111	111	10
Finlandia	114	113	114	9	110	111	112	9
Wielka Brytania	111	111	109	10	121	120	118	4
Francja	109	108	108	11	113	113	113	8
Włochy	104	101	100	12	103	102	101	12
Hiszpania	103	99	98	13	96	95	94	14
Cypr	100	97	94	14	102	99	98	13
Malta	83	85	85	15	85	83	84	16
Słowenia	87	84	84	16	81	80	81	17
Republika Czeska	83	80	80	17	73	71	71	19
Grecja	94	87	79	18	104	97	91	15
Portugalia	80	80	77	19	83	84	81	18
Słowacja	73	73	73	20	72	71	70	20
Estonia	63	63	67	21	58	56	58	24
Litwa	55	57	66	22	63	61	70	21
Węgry	65	65	66	23	62	60	61	23
Polska	61	63	64	24	64	67	69	22
Łotwa	54	54	58	25	52	53	57	25
Rumunia	47	47	49	26	46	46	47	26
Bułgaria	44	44	46	27	43	43	45	27

Źródło: obliczenia własne na podstawie *GDP per capita varied by one to six across the Member States in 2011*, Eurostat newsrelease, 180/2012-13 December 2012; *GDP per capita, consumption per capita and price level indices*, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (14.01.2013 r.).

Tabela 3. Poziom życia w pozostałych krajach Europy na podstawie GDP *per capita* oraz AIC *per capita* w latach 2009–2011 (EU27=100%)

WYSZCZEGÓLNIENIE	GDP PER CAPITA			AIC PER CAPITA		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
EU27	100	100	100	100	100	100
Norwegia	177	181	186	134	136	135
Szwajcaria	150	154	157	128	129	130
Islandia	120	112	111	111	106	107
Chorwacja	62	59	61	58	57	59
Turcja	46	50	52	51	54	57
Czarnogóra	41	42	42	50	52	53
Była Jugosławińska Republika Macedonii	36	36	35	41	40	40
Serbia	36	35	35	44	44	43
Albania	28	27	30	32	30	34
Bośnia i Hercegowina	31	30	30	37	36	36

Źródło: obliczenia własne na podstawie *GDP per capita varied by one to six across the Member States in 2011*, Eurostat newsrelease, 180/2012-13 December 2012; *GDP per capita, consumption per capita and price level indices*, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (z dnia 14.01.2013 r.).

Spośród krajów, które nie znajdują się w Unii Europejskiej najlepiej wypada Norwegia, której wartość GDP *per capita* w 2011 r. wynosiła 186%, a AIC *per capita* 135% średniej UE27. Wysokie wskaźniki można również zaobserwować dla Szwajcarii (157% i 135% średniej UE27) i Islandii (111% i 107% średniej UE27). Zaskoczeniem może być wynik Chorwacji (PKB *per capita* wynosi 61%, a AIC *per capita* 59% średniej UE27), który wskazuje, że przeciętny mieszkaniec Chorwacji jest na tym samym poziomie zamożności co mieszkaniec Polski. Najbiedniejsi w Europie są mieszkańcy Albanii (30% i 34% średniej UE27) oraz Bośni i Hercegowiny (30% i 36% średniej UE27) (tabela 3.).

Na podstawie porównania wartości GDP *per capita* oraz AIC *per capita* można zaobserwować, że poziom AIC przypadający na jednego mieszkańca kraju jest bardziej jednolity. Potwierdzają to obliczone współczynniki zmienności oraz amplituda wahań. Otóż w latach 2009–2011 współczynnik zmienności dla GDP *per capita* w UE-27 oscylował w granicach $V_s = 42-44\%$, a dla AIC *per capita* w granicach $V_s = 28-29\%$. Na znacznie wyższym poziomie jest zróżnicowanie regionalne we wszystkich analizowanych krajach europejskich (dodatkowo Islandia, Norwegia, Szwajcaria, Chorwacja, Była Jugosławińska Republika Macedonii, Czarnogóra, Serbia i Turcja). Współczynnik zmienności dla GDP *per capita* wynosił w latach 2009–2011 $V_s = 51-52\%$, a dla AIC *per capita* oscylował w granicach $V_s = 36-37\%$. Pozytywnym aspektem jest fakt, iż w 2011 roku zróżnicowanie pomiędzy krajami zmalało. Prawie o jeden punkt

procentowy obniżył się współczynnik zmienności obliczony dla *AIC per capita* (tabela 4.).

Tabela 4. Współczynniki opisujące zróżnicowanie krajów pod względem *GDP per capita* oraz *AIC per capita* (UE27 = 100)

WYSZCZEGÓLNIENIE	GDP PER CAPITA			AIC PER CAPITA		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
UE-27						
Współczynnik zmienności V_s w %	42,18	44,08	43,89	29,44	29,49	28,25
Amplituda wahań	5,8	6,07	5,89	3,35	3,28	3,11
Asymetria	1,99	2,21	2,4	-0,24	-0,24	-0,17
UE-27 i pozostałe kraje Europy (wymienione w tabeli 3.)						
Współczynnik zmienności V_s w %	50,55	52,19	52,09	37,46	37,56	36,31
Amplituda wahań	9,11	9,89	9,03	4,5	4,7	4,12
Asymetria	1,23	1,43	1,53	-0,07	-0,05	-0,03

Źródło: obliczenia własne na podstawie *GDP per capita* varied by one to six across the Member States in 2011. Eurostat newsrelease, 180/2012 -13 December 2012; *GDP per capita*, consumption *per capita* and price level indices. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (z dnia 14.01.2013 r.).

Jednocześnie można zaobserwować, że dystans pomiędzy Luksemburgiem a Bułgarią (biorąc pod uwagę UE27) oraz Luksemburgiem a Albanią (wszystkie analizowane kraje europejskie) jest o wiele większy pod kątem produktu krajowego brutto przypadającego na jednego mieszkańca (amplituda wahań około 9:1) niż spożycia indywidualnego w gospodarstwach domowych (około 4:1). Zatem można stwierdzić, że poziom *AIC per capita* jest bardziej jednolity w porównaniu do *GDP per capita*, jakkolwiek nadal istnieją znaczne dysproporcje pomiędzy wszystkimi państwami europejskimi oraz będącymi we wspólnocie UE27 (tabela 4.).

ZAKOŃCZENIE

Możliwość rozwoju gospodarczego i społecznego wywarła istotny wpływ na zmiany ekonomiczne i społeczne w krajach europejskich. Dynamiczny wzrost zmian gospodarczych ma związek z akcesją krajów do Unii Europejskiej, która miała miejsce w różnych latach dla różnych krajów. Rozwój społeczno-ekonomiczny znalazł swoje odzwierciedlenie we wzroście poziomu życia ludności i ich dobrobytu. Aspekty te mierzone są za pomocą wskaźników między innymi takich jak produkt krajowy brutto, a także faktyczne spożycie indywidualne w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju.

Wartość omawianych w artykule wskaźników GDP *per capita* oraz AIC *per capita* we wszystkich krajach europejskich dynamicznie wzrasta, przy czym wzrost jest tym większy im kraj później stał się członkiem Unii Europejskiej.

Zróżnicowanie krajów pod względem wytwarzania produktu krajowego brutto jest znacznie wyższe niż w zakresie spożycia indywidualnego, skąd też wskaźnik drugi prezentuje się znacznie korzystniej niż GDP *per capita*.

W tworzeniu wartości faktycznego spożycia indywidualnego decydujące znaczenie mają wydatki samych gospodarstw domowych, które we wszystkich krajach dynamicznie rosną. Konsekwencją dużych wydatków jest niższa stopa oszczędności gospodarstw domowych oraz towarzysząca jej niska stopa inwestycji w skali kraju. Inaczej mówiąc, niska skłonność do oszczędzania gospodarstw domowych oraz niska skłonność do inwestycji przedsiębiorstw przyczyniają się do stosunkowo wysokiej wartości wskaźnika zasięgu zagrożenia ubóstwem¹⁴. Patrząc na sytuację w krajach europejskich z dłuższej perspektywy można stwierdzić, że wysoka stopa konsumpcji indywidualnej poprawia obecne warunki życia, jednakże zaniedbywanie wydatków inwestycyjnych może w konsekwencji narazić kraj na niższe tempo wzrostu gospodarczego w przyszłości. Oznacza to także mniejsze możliwości zwiększania w przyszłości poziomu życia.

BIBLIOGRAFIA

- Bywalec Cz., Rudnicki L., *Konsumpcja*, PWE, Warszawa 2002.
- GDP *per capita*, *consumption per capita* and *price level indices*, Statistics Explained, European Commission, Eurostat, 2012, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (13.02.2013 r.).
- GDP *per capita* varied by one to six across the Member States in 2011, Eurostat Newsrelease, 180/2012 -13 December 2012.
- Gutkowska K., Murawska A., *Regionalne zróżnicowanie poziomu i jakości życia Polaków*, „Handel Wewnętrzny”, *Konsumpcja a rozwój regionów*, IBRKiK, Warszawa, styczeń-luty 2011.
- Kramer J., *Przestrzenna struktura konsumpcji w Polsce*, PWN, Warszawa 1980.
- Murawska A., *Rozwój społeczno-ekonomiczny a poziom życia w gospodarstwach domowych w Polsce*, praca doktorska, SGGW, Warszawa, (maszynopis niepublikowany), 2009.

---

¹⁴ T. Panek, *Wskaźniki ubóstwa w ujęciu wielowymiarowym*, „Wiadomości Statystyczne”, Nr 12, GUS i PTS, Warszawa, 2009.

- Narkiewicz J., *Regionalne zróżnicowanie poziomu życia ludności*, Wiadomości Statystyczne, nr 12, 1996.
- Nowa miara poziomu życia*, Copyright 2012–2013, Biznes.pl, <http://biznes.pl/wiadomosci/kraj/nowa-miara-poziomu-zycia,5381980>, (02.01.2013 r.).
- Panek T., *Wskaźniki ubóstwa w ujęciu wielowymiarowym*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 12, GUS i PTS, Warszawa, 2009.
- Pojęcia stosowane w badaniach statystycznych statystyki publicznej*, GUS, Portal informacyjny, na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie. Miejsce publikacji OJ L 31030.11.1996 p.1.
- Rachunki Narodowe*, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl/gus/5840-11293_PLK_HTML.htm (6.02.2013 r.).
- Stiglitz J.E., Sen A., Fitoussi J. P., *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*, 2009, http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf (6.02.2013 r.).
- System Rachunków Narodowych (SRN) Tom II*, GUS, Warszawa, *Rozporządzenie Rady (WE) nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie*, Miejsce publikacji OJ L 31030.11.1996 p. 1.
- World Development Indicators Database*, Internet <http://worldbank.org> (6.02.2013 r.).

